

מדד השלום – פברואר 2009
פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

מיעוט קטן בלבד מכלל הציבור הישראלי (17%) מרוצים מתוצאות הבחירות האחרונות (43% אינם מרוצים, 35% באמצע והשאר לא יודעים). עם זאת, קרוב ל 90% מכלל אלה שהצביעו, היו חוזרים ומצביעים לאותה מפלגה גם לו ידעו מראש את תוצאות הבחירות. כלומר, תפיסתם היא כי המצביעים האחרים טעו ולא הם עצמם. מבין אלו שלא הצביעו אבל לאור תוצאות הבחירות היו מצביעים לו היתה ניתנת להם ההזדמנות לעשות זאת (16%, כאשר הרוב המכריע, 69% לא היו מצביעים גם לו ניתנה להם ההזדמנות נוספת), 30% היו נותנים את קולם לקדימה ו-27% לליכוד, כששאר המפלגות היו מקבלות אחוזים בודדים בלבד. במילים אחרות, היתרון הקטן של קדימה על פני הליכוד היה נשמר לו הלא מצביעים היו הולכים אל הקלפי. כשמדובר בדעת הקהל, מרוץ צמוד ביותר מתנהל גם בין שני המועמדים לראשות הממשלה: 37.5% מעדיפים את לבני ו-37.6% את נתניהו. בהתחשב בטעות הדגימה, המשמעות של תוצאות אלה מבחינה סטטיסטית היא תיקו בין השניים.

באשר לקואליציה העתידה לקום, יש עדיפות ברורה לצירוף של ליכוד, קדימה ועבודה (36%), כששאר ההעדפות מתחלקות בין קואליציה של ליכוד, ישראל ביתנו ושאר מפלגות הימין (22%), וקואליציה של ליכוד, קדימה וישראל ביתנו (16%). פילוח של ההעדפה על פי ההצבעה בבחירות מגלה כי בקרב מצביעי המפלגות הדתיות (יהדות התורה, הבית היהודי, איחוד לאומי וש"ס) ובמידה פחותה בליכוד ההעדפה הברורה היא לקואליציית ימין מובהקת, בעוד שבקרב מצביעי מרצ ועבודה, הרוב מעדיפים קואליציה של ליכוד, קדימה ועבודה, כלומר רעיון של ישיבה באופוזיציה של מפלגת העבודה אינו מאוד פופולארי בקרב מצביעי השמאל.

היות שכבעבר, נושאי ביטחון היו מרכזיים ביותר במערכת הבחירות האחרונה (כשיש אולי לציין כי על פי הגדרה עצמית בכלל הציבור הישראלי כיום 43% מגדירים עצמם ימין, 26% מגדירים עצמם מרכז ו-20% כשמאל. השאר אינן יודעים), בדקנו מי אמון ביותר על הציבור כשמדובר באחריות לנושאים אלה. מעניין שמועמד הליכוד לתפקיד שר הביטחון בקואליציה זו, הרמטכ"ל לשעבר משה (בוגי) יעלון, נחשב ל"איש המתאים" רק בעיני 14% מכלל הציבור, שעה שאהוד ברק, מוביל בהפרש גדול מאוד עם 45% שרואים בו את המועמד המועדף. שאול מופז זוכה בתמיכת 13% מהציבור ואילו אביגדור ליברמן ב 10% בלבד). מעניין לציין שברק הוא שר הביטחון המועדף גם על ידי הציבור הימני, אם כי בפער קטן יותר בהשוואה למועמדים האחרים. מכל מקום, הפופולאריות של אהוד ברק כשר הביטחון עשויה להסביר מדוע לקואליציה הכוללת את העבודה יש עדיפות על פני האחרות.

כחודש ומעלה אחרי סיום מבצע "עופרת יצוקה", נראה שהערכת תוצאותיו בכלל הציבור הישראלי מתחלקת כמעט שווה בשווה בין מאוכזבים (33%) ומרוצים (36%), כשהשאר (29%) נמצאים באמצע או אינם יודעים. עם זאת בקרב הציבור היהודי יש יתרון ברור למרוצים: 39% בהשוואה ל-25% שאינם מרוצים כשלשאר אין דעה ברורה בעניין). נראה, שחוסר שביעות הרצון נובע בעיקר מדעת הרוב (56% בכלל הציבור ו-66% בקרב הציבור היהודי) שישראל הייתה צריכה להמשיך במבצע עד שהחמאס היה נכנע, ולא להיכנע ללחץ הבינלאומי להפסיק את הלחימה. כך, בכלל הציבור 22% (בציבור היהודי) חושבים שהמבצע הופסק בזמן ו-15% שהיה צריך להפסיק אותו מוקדם יותר (6% חושבים כך בציבור היהודי).

היות שהנתונים מורים כי התחושה בציבור היא שהמבצע לא הגיע לכלל הכרעה חד משמעית, בדקנו שוב את העמדות לגבי הידברות עם החמאס. אמנם יש עדיין רוב לסבורים כי אין מקום להידברות כזו ואולם שיעור החושבים אחרת הוא גדול: 45% בכלל הציבור הישראלי (40% בציבור היהודי) סבורים כיום כי ישראל כן צריכה להידבר עם החמאס. פילוח של ההעדפה על פי ההצבעה בבחירות מגלה כי כשמדובר בציבור היהודי יש רוב בעד הידברות עם החמאס בקרב מצביעי מרצ (93%), העבודה (56%) וקדימה (53%), שעה שבכל שאר המפלגות הרוב מתנגד לכך.

בעניינו של גלעד שליט קיימת הסכמה רחבה (77% בכלל הציבור ו-85% בציבור היהודי) כי יש להעמיד את שחרורו כתנאי מוקדם להפסקת אש עם החמאס, גם אם כתוצאה מכך לא ייחתם הסכם, והחמאס יחדש את הירי המאסיבי על יישובי הדרום. ברוח דומה, רוב מכריע (77% בכלל הציבור ו-70% בציבור היהודי) תומך בעסקה על פיה, בתמורה לשחרור של גלעד שליט, ישראל תשחרר מאות ואולי אף יותר אסירים פלסטינים, בהם רבים עם "דם על הידיים". פילוח על פי ההצבעה בבחירות מגלה כי בציבור היהודי יש רוב לתומכים במהלך כזה בכל המפלגות למעט בין מצביעי הבית הלאומי והאיחוד הלאומי, אשר כנראה רואים בשחרור מחבלים סכנה אמיתית או שהם מפרשים מהלך כזה ככניעה לא ראויה.

מדד המשא ומתן כללי – 50.4 נקודות; (למדגם היהודי – 47.0)

מדד המלחמה והשלום ממומן על ידי "מרכז תמי שטינמץ למחקרי שלום" ו"תוכנית אוונס ליישוב סכסוכים וגישור" באוניברסיטת תל-אביב. את הראיונות הטלפוניים ביצע מכון ב. י. כהן באוניברסיטת תל-אביב ב-17-18 בפברואר, 2009 והם כללו 598 מרואיינים/ות, המייצגים את האוכלוסייה הבוגרת בארץ (לרבות יש"ע והקיבוצים). טעות הדגימה למדגם בגודל זה היא כ-4.5%.